

SKUPŠTINA CRNE GORE

PARLAMENTARNA
BUDŽETSKA KANCELARIJA

*RJEČNIK
BUDŽETSKIH POJMOVA*

SKUPŠTINA CRNE GORE
Parlamentarna budžetska kancelarija

Rječnik budžetskih pojmoveva sadrži objašnjenja termina koja se u najvećem dijelu odnose na budžetski sistem Crne Gore. U rječniku su obuhvaćeni pojmovi koji su definisani Ustavom Crne Gore, kao najvišim pravnim aktom, Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, zakonima koji uređuju poreski i carinski sistem Crne Gore, kao i drugim zakonima koji se odnose na oblast budžetskih poslova.

Namjera je da objašnjenja termina u rječniku budu formulisana jezikom koji je jasan i razumljiv i za nekog kome ekomska terminologija nije bliska.

Podgorica,
mart, 2025. godine

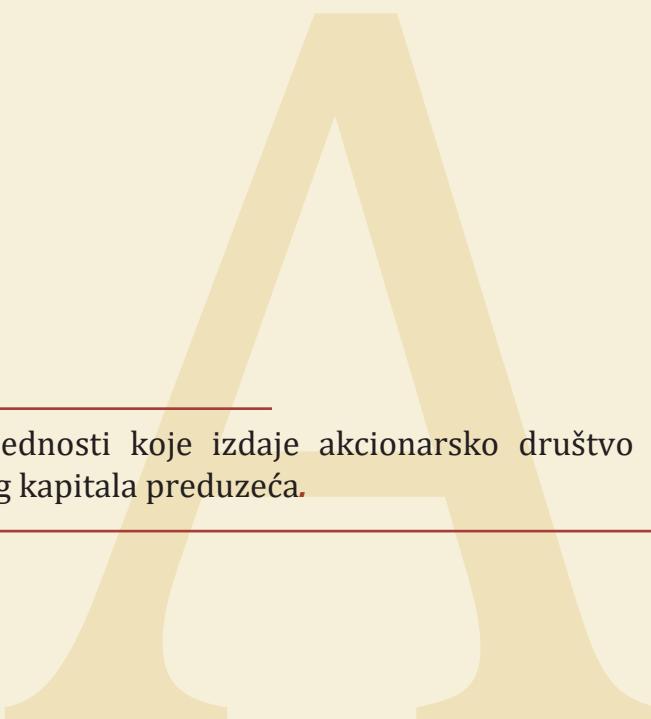

AKCIZA

Akciza je poseban oblik poreza na potrošnju. Uvođenje akciza dovodi do poskupljenja proizvoda, a prevashodno u cilju smanjenja potrošnje tih proizvoda. Akciza se plaća na akcizne proizvode proizvedene na području Crne Gore i akcizne proizvode koji se uvoze u Crnu Goru, koji se između ostalih odnose na: alkohol i alkoholna pića; duvanske proizvode; mineralna ulja, njihove derivate i supstitute; gaziranu vodu, sa dodatkom šećera ili drugih sredstava za zaslađivanje ili aromatizaciju.

AKCIJE

Akcije su hartije od vrijednosti koje izdaje akcionarsko društvo i predstavljaju dio osnovnog kapitala preduzeća.

AUKCIJA

Aukcija je način privatizacije putem javnog nadmetanja učesnika, po osnovu cijene.

BANKARSKI RAČUN

Bankarski račun je račun za primanje, plaćanje i prenos državnog novca.

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD

Bruto domaći proizvod (BDP) mjeri ukupne dohotke i ukupne izdatke privrede. Predstavlja tržišnu vrijednost svih finalnih dobara i usluga proizvedenih u nekoj zemlji u datom vremenskom intervalu. Taj interval obično je jedna godina ili kvartal (tri mjeseca).

BUDŽET

Budžet je finansijski plan baziran na godišnjim procjenama primitaka i izdataka.

BUDŽET DRŽAVNIH FONDOVA

Budžet državnih fondova je procjena godišnjih primitaka i izdataka Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Fonda za obeštećenje i drugih fondova osnovanih u skladu sa zakonom.

BUDŽETSKI IZVRŠILAC

Budžetski izvršilac je lice koje je odgovorno za izvršenje budžeta potrošačke jedinice, odnosno lice koje budžetski izvršilac ovlasti za upravljanje i raspolaganje državnim novcem.

BUDŽETSKI KALENDAR

Rokovi definisani važećim Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i predviđaju krajnje rokove za pojedine aktivnosti u budžetskom procesu.

BUDŽETSKA KLASIFIKACIJA

Budžetska klasifikacija je sistem jedinstvene klasifikacije na osnovu koje se priprema i izvršava budžet, koji obuhvata: organizacionu, ekonomsku, funkcionalnu, programsку i projektnu klasifikaciju.

CARINE

Carine predstavljaju oblik poreskih prihoda, posebnu dažbinu, koju država naplaćuje prilikom prelaska robe preko državne, odnosno carinske granice. Carine spadaju u posredne poreze i predstavljaju jedan od najznačajnijih instrumenata spoljno-trgovinske politike.

CENTRALNA BANKA CRNE GORE

Centralna banka Crne Gore je samostalna organizacija, odgovorna za monetarnu i finansijsku stabilnost i funkcionisanje bankarskog sistema.

CENTRALNI NIVO DRŽAVE

Centralni nivo države su državni organi i organi državne uprave, pravna lica i privredna društva, koja pretežno pružaju usluge od javnog interesa koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od države.

DERIVAT

Derivat je finansijska hartija od vrijednosti čija vrijednost dijelom proističe iz vrijednosti i karakteristika druge hartije od vrijednosti.

DEFLACIJA

Deflacija predstavlja smanjenje opšteg nivoa cijena roba i usluga.

DEPOZIT

Depozit se smatra iznosom koji je uplaćen na račun kod banke, po osnovu ugovora ili drugog pravnog posla iz kojeg nastaje obaveza banke na povraćaj tog iznosa, na zahtjev deponenta ili po isteku ugovorenog roka.

DEFICIT

Deficit/suficit predstavlja razliku primitaka i izdataka, pri čemu se primici umanjuju za pozajmice, primljene transfere i primitke od prodaje imovine, a izdaci za otplatu glavnice u zemlji i inostranstvu po osnovu duga nastalog uzimanjem kredita ili emitovanjem hartija od vrijednosti i izdatke za kupovinu hartija od vrijednosti koji predstavljaju transakcije finansiranja. Više prihoda u odnosu na rashode dovodi do suficita budžeta. Deficit je kada je više rashoda od prihoda.

DIREKTNI POREZI

Direktni porezi su porezi koji terete privrednu sposobnost obveznika pogadajući neposredno (direktno) njegovu imovinu ili prihode.

DONACIJA

Donacija je ustupanje bez naknade ili besteretno ustupanje određenih materijalnih i nematerijalnih dobara, pokretne ili nepokretne imovine organima vlasti.

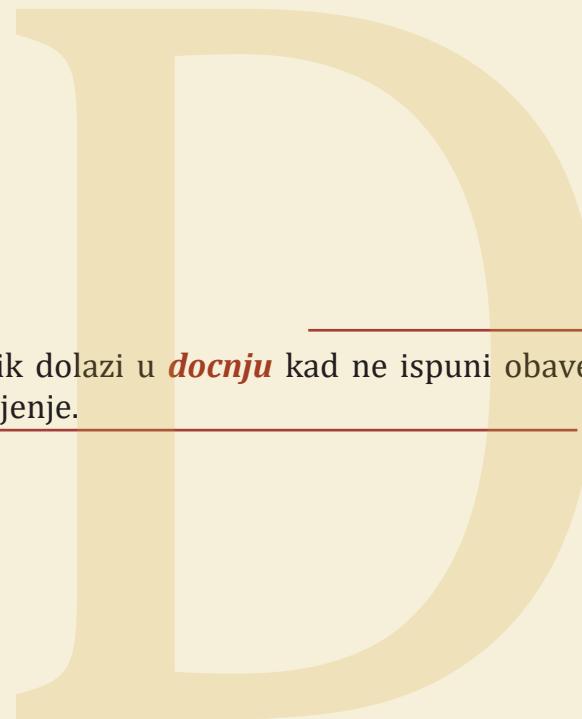
DOPRINOSI

Doprinosi su vrsta javnih prihoda koja je namijenjena zaštiti članova društva uslijed smanjenja njihove ekonomske snage, bolesti, starosti, invaliditeta i sl.

DOCNJA

Dužnik dolazi u **docnju** kad ne ispuni obavezu u roku određenom za ispunjenje.

DOBRA OD OPŠTEG INTERESA

Dobra od opšteg interesa su prirodna bogatstva, dobra u opštoj upotrebi i ostala dobra od opšteg interesa (kulturna dobra, građevinsko zemljište, poljoprivredno zemljište, šume i šumska zemljišta, morsko dobro, posebno zaštićeni rezervati i staništa ugroženih ili zaštićenih vrsta životinja, biljaka i druga dobra u skladu sa zakonom).

DRŽAVNI DUG

Državni dug je dug centralnog nivoa države.

DRŽAVNA IMOVINA

Državnu imovinu čine: pravo državne svojine na pokretnim i nepokretnim stvarima, na novčanim sredstvima, hartije od vrijednosti, i druga imovinska prava koja pripadaju Crnoj Gori ili lokalnoj samoupravi.

DRŽAVNA GARANCIJA

Državna garancija je garancija koju izdaje Vlada u svrhu obezbeđenja otplate obaveza po osnovu kreditnih ugovora ili dužničkih hartija od vrijednosti.

DRŽAVNI NOVAC

Državni novac je novac kojim raspolaže država ili opština ili javne ustanove na centralnom, odnosno lokalnom nivou.

DRŽAVNA OBVEZNICA

Shodno međunarodnoj praksi, crnogorsko zakonodavstvo je prepoznalo da se država može zadužiti tako što će uzeti kredite od domaćih i stranih finansijskih institucija i emitovati dužničke hartije od vrijednosti - obveznice.

DRŽAVNA POMOĆ

Državna pomoć je:

1) finansijska pomoć koja se direktno ili indirektno dodjeljuje iz državnog budžeta, odlukom Vlade Crne Gore, budžeta opštine, odlukom nadležnog organa opštine, uključujući fondove Evropske unije i druge javne fondove;

2) pomoć koja se dodjeljuje korisnicima koji obavljaju privrednu djelatnost, čime se dovode u povoljniji položaj u odnosu na druge učesnike na tržištu;

3) finansijska pomoć koja se ne pruža privrednim društvima pod istim uslovima, ili se pruža selektivno privrednim društvima na osnovu veličine privrednog društva, mesta poslovanja ili mesta registracije, ili je namijenjena jednom privrednom društvu; i

4) pomoć koja ugrožava konkureniju i utiče na trgovinu između Crne Gore i drugih država suprotno potvrđenim međunarodnim ugovorima.

DRŽAVNI ORGANI

Državni organi su: Skupština Crne Gore, Predsjednik Crne Gore, Vlada, Ustavni sud Crne Gore, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Državno tužilaštvo, ministarstva i drugi organi uprave, sudovi, Centralna banka Crne Gore, Državna revizorska institucija i druge službe čiji je osnivač Crna Gora.

DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA

Državna revizorska institucija Crne Gore je samostalan i vrhovni organ državne revizije. Državna revizorska institucija vrši reviziju zakonitosti i uspješnosti upravljanja državnom imovinom i obavezama, budžetima i svim finansijskim poslovima subjekata čiji su izvori finansiranja javni ili nastaju korišćenjem državne imovine.

EUROOBVEZNICE

Euroobveznice su državne obveznice koje se emituju na međunarodnom finansijskom tržištu u stranoj valuti.

EKONOMSKA KLASIFIKACIJA

Ekonomski klasifikacija je struktura kodova koji se koriste za klasifikaciju primitaka, izdataka, imovine i obaveza u skladu sa prihvaćenom međunarodnom klasifikacijom državne finansijske statistike.

EKONOMSKA KORIST

Ekonomski korist je priliv gotovine, odnosno smanjenje odliva gotovine.

FIKSNA KAMATNA STOPA

Fiksna kamatna stopa je kamatna stopa koju su kreditor i potrošač ugovorili za čitav period trajanja ugovora o kreditu ili više kamatnih stopa za određene periode, uz isključivo korišćenje određenog fiksnog procenta.

FINANSIJSKI INSTRUMENTI

Finansijski instrumenti su: prenosive hartije od vrijednosti; instrumenti tržišta novca; investicione jedinice, u smislu zakona kojim se uređuje osnivanje i poslovanje investicionih fondova i društava za upravljanje investicionim fondovima; derivati, odnosno robni derivati.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ

Finansijski izvještaji su skup finansijskih iskaza i drugih pratećih izvještaja koji obuhvataju i izvještaje menadžmenta, mišljenja i druge isprave.

FINANSIJSKA POMOĆ EVROPSKE UNIJE

Kao zemlja kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, Crna Gora je preuzeila obaveze sprovođenja sveobuhvatnih reformi, koje bi trebalo da doprinesu boljem životnom standardu naših građana. U ispunjenju tog cilja, Evropska unija pruža finansijsku pomoć kako bi došlo do izgradnje stabilnih, demokratskih institucija, usklađivanju zakonodavstva sa evropskim i njegovoj primjeni u oblastima kao što su vladavina prava, ekonomija, poljoprivreda, saobraćaj, životna sredina i druge.

FINANSIJSKI PLAN

Finansijski plan je dokument koji sadrži trenutnu novčanu situaciju i vaše dugoročne finansijske ciljeve, kao i strategije za postizanje tih ciljeva.

FISKALNA GODINA

Fiskalna godina je kalendarska godina.

FISKALNA POLITIKA

Fiskalna politika je politika koja se planira i realizuje u skladu sa sljedećim kriterijumima: 1) treba da bude ostvaren primarni budžetski gotovinski suficit; 2) nivo tekućih izdataka i trasfера trebalo bi da bude niži od tekućih prihoda i donacija 3) politika zaduživanja treba da bude odgovorna i sa povećanom pažnjom prema pravilima struke, u cilju obezbjeđenja fiskalne održivosti.

FISKALNA STRATEGIJA

Fiskalna strategija je srednjoročni strateški dokument koji za period trajanja mandata Vlade donosi Skupština.

FISKALNI SAVJET

Fiskalni savjet Crne Gore je nezavisno savjetodavno tijelo osnovano radi nezavisne ocjene kredibiliteta fiskalne politike i unapređenja fiskalne odgovornosti nezavisnom analizom fiskalne politike i usklađenosti sa kriterijumima fiskalne odgovornosti.

FOND PIO

Fond penzijsko i invalidskog osiguranja (PIO) je organizacija koja vrši javna ovlašćenja prilikom rješavanja o pravima i obavezama iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

FOND ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

Fond je pravno lice koje vrši javna ovlašćenja u rješavanju o pravima i obavezama iz obaveznog zdravstvenog osiguranja utvrđenim ovim zakonom i statutom Fonda.

FUNKCIONALNA KLASIFIKACIJA

Funkcionalna klasifikacija je klasifikacija funkcija države i opština u skladu sa prihvaćenom međunarodnom klasifikacijom.

GLAVNA KNJIGA TREZORA

Glavna knjiga trezora je osnovna knjiga dvojnog knjigovodstva, u kojoj se knjiže promjene stanja na kontima.

GLAVNICA

Osnovni iznos sredstava koji je dužnik dužan povjeriocu i na koji se najčešće obračunava kamata.

GOTOV NOVAC

Gotovina je novac u blagajni, na poslovnim računima i novčani ekvivalenti.

GREJS PERIOD

Grejs period je vremensko odlaganje izvršenja neke finansijske obaveze.

HARTIJE OD VRIJEDNOSTI

Hartije od vrijednosti su hartije koje emituje ili stekne Crna Gora, opština i javna služba (obveznice, državni zapis, mjenice, akcije i drugo).

IMOVINA

Imovina su finansijska i nefinansijska sredstva, koja se mogu pouzdano izmjeriti, a koja organ, odnosno pravno lice kontroliše kao rezultat prošlih događaja i od kojih se očekuju buduće koristi u obavljanju djelatnosti, u skladu sa zakonom.

INDIREKTNI POREZI

Indrektni porezi su porezi koji se naplaćuju u vezi s radnjama proizvodnje, potrošnje ili razmjene dobara.

INSTRUMENTI TRŽIŠTA NOVCA

Instrumenti tržišta novca su finansijski instrumenti kojima se uobičajeno trguje na tržištu novca kao što su kratkoročne državne obveznice, depozitne potvrde i komercijalni papiri, blagajnički zapisi, robne mjenice i sertifikati o depozitu, osim platnih instrumenata.

I

INFLACIJA

Inflacija je povećanje agregatnog nivoa cijena u odnosu na vrijednost novca ili pad vrijednosti novca, a time i pad kupovne moći.

IZDACI

Izdaci obuhvataju:

- 1) tekuće izdatke za: bruto zarade i doprinose na teret poslodavca, ostala lična primanja, rashode za materijal i usluge, tekuće održavanje, kamate, rentu, subvencije i ostale izdatke;
- 2) transfere za socijalnu zaštitu;
- 3) transfere institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru;
- 4) kapitalne izdatke za nabavku i investiciono održavanje finansijske i nefinansijske imovine;
- 5) date pozajmice i kredite;
- 6) otplate dugova, garancija i obaveza iz prethodnih godina;
- 7) ostale isplate, u skladu sa zakonom.

IZVJEŠTAJNI PERIOD

Izvještajni period je period za koji se pripremaju finansijski izvještaji.

JAVNA POTROŠNJA

Javna potrošnja je potrošnja koja treba da bude dovoljna da zadovolji društvene i javne potrebe. Prilikom definisanja fiskalne politike mora se voditi računa o kapacitetu privrede sa jedne strane i nivou društvenih i javnih potreba, sa druge strane.

JAVNI PRIHODI

Javni prihodi su prihodi budžeta Crne Gore, prihodi budžeta opštine i prihodi javnih službi koji se ostvaruju po osnovu doprinosa, prihoda od djelatnosti i drugih prihoda koji su uvedeni zakonom;

JAVNI DUG

Javni dug je dug centralnog i lokalnog nivoa, odnosno opšteg nivoa države.

J

JAVNA POTROŠNJA

Javna potrošnja treba da bude dovoljna da zadovolji društvene i javne potrebe. Prilikom definisanja fiskalne politike mora se voditi računa o kapacitetu privrede sa jedne strane i nivou društvenih i javnih potreba, sa druge strane.

JAVNI RASHODI

Javni rashodi su novčani izdaci koje država čini u javnom interesu radi zadovoljenja javnih potreba.

JAVNI SEKTOR

Javni sektor su državni organi, opštine, javne ustanove, nezavisna regulatorna tijela, privredna društva i pravna lica u kojima država ili opštine imaju većinski vlasnički udio.

JAVNE USTANOVE

Javne ustanove su ustanove u državnoj svojini koje pružaju usluge od javnog interesa (škole, bolnice, ustanove kulture, centri za socijalni rad i druge javne ustanove osnovane u skladu sa zakonom).

KAZNA

Krivična sankcija može se izreći samo za djelo koje je, prije nego što je učinjeno, bilo zakonom određeno kao krivično djelo i za koje je bila zakonom propisana kazna.

KAMATNA STOPA

Kamatna stopa je stopa izražena kao fiksni ili promjenljivi procenat koji se primjenjuje na godišnjem nivou na iznos dobijenog kredita.

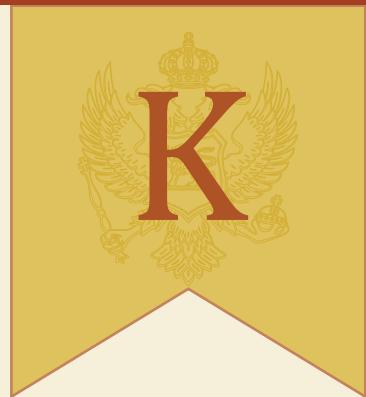
KAPITALNI BUDŽET

Kapitalni budžet je plan koji se odnosi na period od godinu dana ili na period duži od godinu dana kojim se povećava vrijednost nefinansijske imovine, a obuhvata sticanje infrastrukture, građevinskih objekata, zemljišta i opreme od javnog, odnosno opštег interesa.

KAPITAL CENTRALNE BANKE

Kapital Centralne banke se sastoji od osnovnog kapitala i rezervi.

KAPITALNI PROJEKTI

Izrada kapitalnog budžeta obuhvata pripremu i planiranje izdataka za realizaciju kapitalnih projekata izabralih u skladu sa kriterijumima utvrđenim odlukom o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata.

KONSOLIDOVANI RAČUN TREZORA

Konsolidovani račun trezora predstavljaju svi računi na kojima se evidentira državni novac, a koji su u funkciji budžeta države ili opštine.

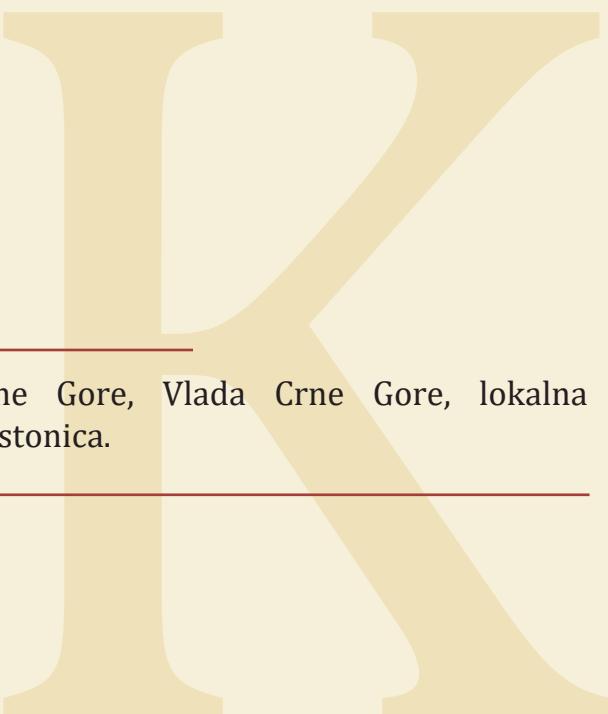

KONCESIJA

Koncesija je pravo korišćenja prirodnog bogatstva, dobra u opštoj upotrebi i drugog dobra od opštег interesa koje je u državnoj imovini, uz plaćanje koncesione naknade ili pružanje finansijske naknade ili podrške koncesionaru ili korišćenje prirodnog bogatstva, dobra u opštoj upotrebi i drugog dobra od opštег interesa koje je u državnoj imovini, radi izgradnje i predaje objekta u skladu sa ovim zakonom, za ostvarivanje javnog interesa.

KONCEDENT

Koncedent je Skupština Crne Gore, Vlada Crne Gore, lokalna samouprava, Glavni grad i Prijestonica.

KORISNICI BUDŽETSKIH SREDSTAVA

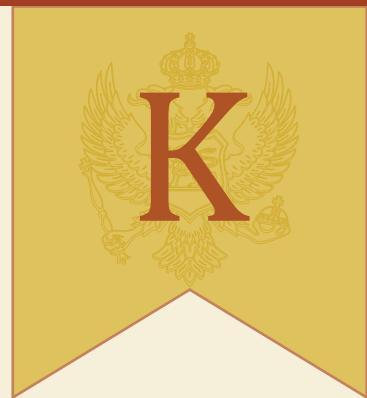
Budžetski korisnici su korisnici sredstava budžeta Crne Gore, budžeta opštine i drugi korisnici koji po bilo kom osnovu koriste sredstva javnih prihoda.

KREDITNA INSTITUCIJA

Kreditna institucija je pravno lice koje se bavi poslovima primanja novčanih depozita i drugih povratnih sredstava od javnosti i odobravanja kredita za sopstveni račun.

KREDITNI REJTING

Kreditni rejting predstavlja spremnost i sposobnost Vlade da isplati svoj dug na vrijeme i u potpunosti. Prilikom definisanja kreditnog rejtinga, analiza se fokusira na učinak koji je Vlada imala nad prethodnim ekonomskim i političkim ciklusima, kao i na faktore koji ukazuju veću ili manju fiskalnu i monetarnu fleksibilnost, u odnosu na kurs budućih ekonomskih ciklusa.

LIMIT POTROŠNJE

Maksimalan nivo budžetske potrošnje koji je obavezujući za zakon o budžetu države za prvu godinu, a indikativan za drugu i treću fiskalnu godinu određuje se **limitom potrošnje**. Limit potrošnje utvrđuje se kao zbir limita potrošnje za tekući budžet, budžet državnih fondova, kapitalni budžet i budžetsku rezervu.

LOKALNI NIVO DRŽAVE

Lokalni nivo su organi opštine, pravna lica i privredna društva koja pretežno pružaju usluge od lokalnog interesa i koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od opštine.

LOKALNA SAMOUPRAVA

Lokalna samouprava je opština, Glavni grad i Prijestonica.

MONETARNA POLITIKA

Monetarna politika obuhvata set aktivnosti koji sprovodi država preko centralne banke kroz: upravljanje novcem, kreditima i bankarskim sistemom.

NAMJENSKI PRIHODI

Namjenski prihodi su prihodi kojima se finansira javna potrošnja i kojima je zakonom unaprijed utvrđena namjena.

NEZAVISNA REGULATORNA TIJELA

Nezavisna regulatorna tijela su: Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Agencija za elektronske medije, Regulatorna agencija za energetiku, Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore, Agencija za nadzor osiguranja, Agencija za ljekove i medicinska sredstva i druga nezavisna regulatorna tijela osnovana u skladu sa zakonom.

NEIZMIRENE OBAVEZE

Neizmirene obaveze iz prethodnog perioda su budžetske obaveze koje nijesu plaćene na dan dospijeća plaćanja i čija obaveza je nastala na osnovu zakona i u skladu sa zakonom i ugovorom.

NOVČANA SREDSTVA

Novčana sredstva su sredstva stečena iz javnih prihoda obezbijeđena u budžetu Crne Gore, budžetu opštine, državnim fondovima i bilansima drugih organa i organizacija koje koriste sredstva javnih prihoda, kao i novčana sredstva i sredstva plaćanja koja po drugim osnovama stiču državni organi, Crna Gora, opština i javna služba.

OBAVEZA

Obaveza je neizmireno dugovanje nastalo iz prošlih događaja, koje se može pouzdano izmjeriti i za čije podmirenje se očekuje odliv sredstava.

OBAVEZNO PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE

Obveznim penzijskim i invalidskim osiguranjem na osnovu tekućeg finansiranja osiguranicima se, po osnovu rada, zavisno od dužine ulaganja i visine osnovice na koju je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, uz primjenu načela uzajamnosti i solidarnosti, obezbjeđuju prava za slučaj starosti, invalidnosti i tjelesnog oštećenja, a članovima njihovih porodica pravo za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika prava.

OBRTNA IMOVINA

Obrtna imovina je imovina namijenjena obavljanju djelatnosti ili daljoj prodaji u roku kraćem od godinu dana.

ODLUKA O BUDŽETU

Nadležni organ opštine priprema nacrt odluke o budžetu opštine i dostavlja ga na uvid Ministarstvu finansija do 1. novembra.

OPŠTI PRIHODI

Opšti prihodi su prihodi kojima se finansira javna potrošnja i kojima zakonom nije unaprijed utvrđena namjena.

OPŠTI NIVO DRŽAVE

Opšti nivo države su centralni i lokalni nivo države.

ORGANIZACIONA KLASIFIKACIJA

Organizaciona klasifikacija je struktura kodova koji se koriste za klasifikaciju potrošačkih jedinica i organa uprave u sastavu potrošačkih jedinica.

OTPLATA DUGA

Otplata duga su transakcije koje se odnose na otplatu dugoročnih i kratkoročnih, domaćih i stranih kredita i hartija od vrijednosti, garancija i neizmirenih obaveza iz prethodnih godina.

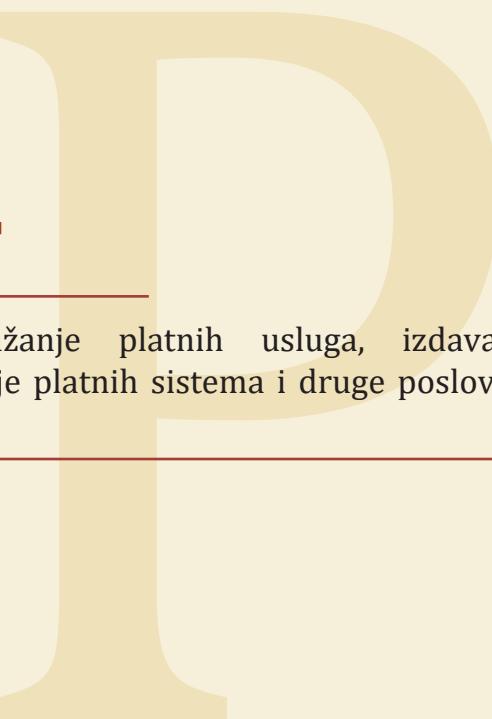

PASIVA

Pasiva je dio bilansa preduzeća koji obuhvata obaveze i vlasnički kapital tj. vlasničku glavnici.

PLATNI PROMET

Platni promet obuhvata pružanje platnih usluga, izdavanje elektronskog novca, funkcionisanje platnih sistema i druge poslove u funkciji platnog prometa.

POREZ

Porez i druge dažbine su porezi, doprinosi, takse, naknade i druga novčana davanja utvrđena zakonom.

POREZ NA DODATU VRIJEDNOST

Porez na dodatu vrijednost je opšti porez na potrošnju, obračunava se i plaća u svim fazama prometa oporezivih proizvoda, odnosno oporezivih usluga.

D POREZ NA DOHODAK FIZIČKIH LICA

Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica uređuje obavezu da fizička lica plaćaju **porez na dohodak**. Obveznik poreza na dohodak fizičkih lica je rezidentno, odnosno nerezidentno fizičko lice koje ostvari oporezivi dohodak. Predmet oporezivanja rezidenta je dohodak koji ostvari u Crnoj Gori i izvan Crne Gore, a za nerezidenta je dohodak koji ostvari u Crnoj Gori.

POREZ NA NEPOKRETNOSTI

Porez na nepokretnosti plaća se na nepokretnosti koje se nalaze na teritoriji Crne Gore. Prihodi od poreza na nepokretnosti pripadaju jedinici lokalne samouprave na čijoj teritoriji se nalazi nepokretnost.

PORESKI OBAVEZNIK

Poreski obveznik je lice koje, u skladu sa poreskim i drugim zakonima, podliježe obavezi plaćanja poreza.

PORESKI ORGAN

Poreski organ je organ državne uprave ili organ jedinice lokalne samouprave u čijoj nadležnosti su poslovi utvrđivanja, naplate i kontrole poreza.

POTROŠAČKE JEDINICE

Potrošačke jedinice su državni organi, organi državne uprave (ministarstva i organi uprave), Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Državna revizorska institucija Crne Gore, državni fondovi, javne ustanove i druga samostalna pravna lica koja se finansiraju iz budžeta države, organi opštine, lokalni organi i javne službe opštine.

POTROŠAČKE JEDINICE PRVOG REDA

Potrošačke jedinice prvog nivoa su: Predsjednik Crne Gore, Skupština Crne Gore, pravosudni organi, Vlada - Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore i ministarstva, samostalne potrošačke jedinice i državni fondovi.

PLaćanja

Plaćanja su novčane transakcije uslijed kojih dolazi do smanjenja salda na bankarskom računu.

PLATNI PROMET

Platni promet obuhvata pružanje platnih usluga, izdavanje elektronskog novca, funkcionisanje platnih sistema i druge poslove u funkciji platnog prometa.

PRIVREMENO FINANSIRANJE

Ako se zakon o budžetu države odnosno odluka o budžetu opštine ne donese do 31. decembra tekuće, za narednu fiskalnu godinu, Ministarstvo finansija, do njegovog donošenja, potrošačkim jedinicama mjesečno odobrava sredstva do iznosa 1/12 (jedne dvanaestine) stvarnih izdataka u prethodnoj fiskalnoj godini, a odgovorno lice u opštini, do donošenja budžeta opštine odobrava sredstva u skladu sa zakonom kojim se uređuje finansiranje lokalne samouprave.

PRIMICI

Primici budžeta obuhvataju:

- 1) tekuće prihode (poreze, doprinose, takse, naknade, koncesije i ostale prihode);
- 2) primitke od prodaje imovine;
- 3) primitke od otplate kredita;
- 4) donacije i transfere;
- 5) pozajmice i kredite (domaće i inostrane);
- 6) druge prihode, u skladu sa zakonom.

PRIHOD

Prihod je povećanje ekonomskih koristi tokom izvještajnog perioda koji dovodi do povećanja neto imovine, osim povećanja koja se odnose na učešća vlasnika u neto imovini.

REBALANS

Ukoliko u toku budžetske godine dođe do neravnoteže između primitaka i izdataka, uslijed slabije naplate planiranih primitaka ili/i povećanja izdataka vrši se ***uravnoteženje budžeta - rebalans***. Uravnoteženje budžeta se vrši donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama godišnjeg zakona o budžetu, na način koji je propisan za donošenje godišnjeg Zakona o budžetu.

REZERVE CENTRALNE BANKE

Rezerve Centralne banke se sastoje iz opštih, specijalnih i revalorizacionih rezervi. Opšte rezerve se koriste za pokriće gubitka u poslovanju Centralne banke i povećanje osnovnog kapitala Centralne banke. Centralna banka može formirati specijalne rezerve koje se koriste za pokriće određenih konkretnih troškova u poslovanju.

REVIZIJA

Revizija je postupak provjere i ocjene finansijskih izvještaja, kao i podataka i metoda koji se primjenjuju pri sastavljanju finansijskih izvještaja na osnovu kojih se daje nezavisno stručno mišljenje o tome da li finansijski izvještaji u svim materijalno značajnim aspektima daju istinit i pošten prikaz finansijskog stanja i rezultata poslovanja pravnog lica primjenom Međunarodnih standarda revizije i Kodeksa etike za profesionalne računovođe.

RASHOD

Rashod je smanjenje ekonomskih koristi tokom izvještajnog perioda, u obliku odliva, trošenja sredstava ili nastanka obaveza koje dovode do smanjenja neto imovine, osim onih koje se odnose na raspodjelu dobiti vlasnicima.

RODNO BUDŽETIRANJE

Prema definiciji Savjeta Evrope **rodno budžetiranje** predstavlja uvođenje principa rodne ravnopravnosti u budžetske procese. Ono podrazumijeva rodno zasnovanu procjenu budžeta, uključivanje rodne perspektive u svim nivoima budžetskog procesa i restrukturiranje prihoda i rashoda u cilju unapređenja rodne ravnopravnosti. Rodno budžetiranje je strategija i proces sa dugoročnim ciljem postizanja ciljeva rodne ravnopravnosti.

SAMOSTALNE POTROŠAČKE JEDINICE

Samostalne potrošačke jedinice su samostali organi uprave i druga pravna lica koja nijesu u sastavu ministarstava, a finansiraju se iz budžeta države.

SVOP UGOVOR

Svop ugovor je finansijski ugovor o davanju pozajmice radi zaštite od rizika pod promjenjivim uslovima u pogledu kamate i valute.

SOPSTVENI PRIHOD

Sopstveni prihodi su prihodi koje potrošačka jedinica ostvari vršenjem sopstvene djelatnosti ili pružanjem usluga.

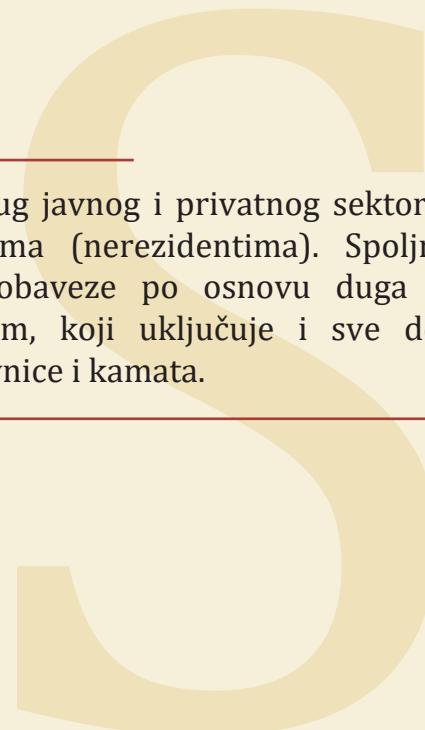

SIVA EKONOMIJA

Siva ekonomija predstavlja ekonomske aktivnosti koje nisu u skladu sa zakonima i drugim propisima.

SPOLJNI DUG

Spoljni dug predstavlja ukupan dug javnog i privatnog sektora neke države prema stranim kreditorima (nerezidentima). Spoljni dug predstavlja neizmirene stvarne obaveze po osnovu duga prema nerezidentima na određeni datum, koji uključuje i sve dospjele neizmirene obaveze po osnovu glavnice i kamata.

STALNA BUDŽETSKA REZERVA

Za hitne i nepredviđene izdatke tokom fiskalne godine koriste se sredstva **stalne rezerve**.

STALNA IMOVINA

Stalna imovina je finansijska i nefinansijska imovina čiji je vijek upotrebe duži od jedne godine.

STOPA ZAPOSLENOSTI

Stopa zaposlenosti predstavlja procenat zaposlenih u ukupnom stanovništvu starom 15 i više godina.

STRATEGIJA UPRAVLJANJA DUGOM

Sadrži okvirni program zaduživanja za trogodišnji period, smjernice za utvrđivanje rizika prilikom uzimanja pozajmica, smjernice upravljanja dugom, gotovinom, garancijama i pozajmicama i druga pitanja od značaja za upravljanje dugom.

STOPA NEZAPOSLENOSTI

Prema definiciji MOR-a (Međunarodna organizacija rada), **stopa nezaposlenosti** predstavlja učešće nezaposlenih lica u ukupnom broju ekonomski aktivnih (zaposlenih i nezaposlenih) lica određene starosne grupe.

STRANA INVESTICIJA

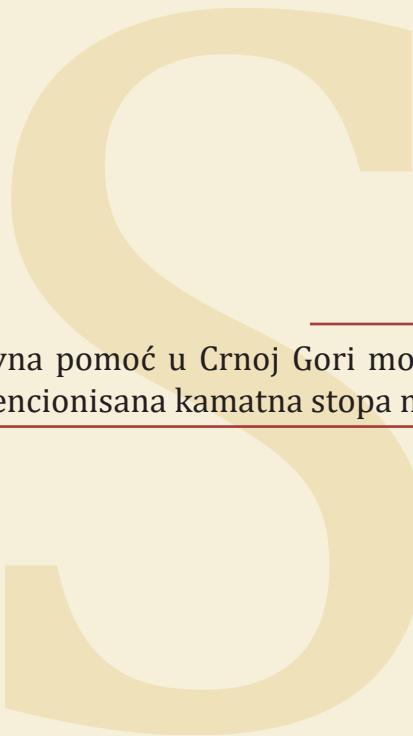
Strana investicija je investicija u novcu, stvarima, uslugama, imovinskim pravima i hartijama od vrijednosti, u skladu sa zakonom. Stranom investicijom u stvarima i imovinskim pravima smatra se ulaganje u osnovna sredstva u skladu sa računovodstvenim propisima.

SUFICIT

Pogledati deficit.

SUBVENCIJA

Državna pomoć u Crnoj Gori može biti dodijeljena kao ***subvencija*** ili subvencionisana kamatna stopa na kredite.

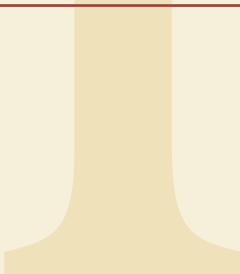
TEKUĆI BUDŽET

Tekući budžet je plan namijenjen za finansiranje ili unapređenje redovne djelatnosti, kao i izdataka koji se ponavljaju i odnose na jednu fiskalnu godinu.

TEKUĆA BUDŽETSKA REZERVA

Novčana sredstva koja se koriste za neplanirane i nedovoljno planirane izdatke tokom fiskalne godine.

TRANSAKCIJE FINANSIRANJA

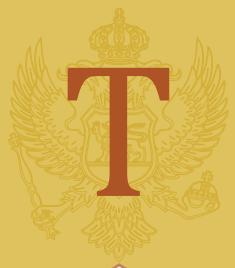
Transakcije finansiranja su primici od pozajmica, emitovanih hartija od vrijednosti i otplate kredita i izdaci za dospjelu otplatu glavnice duga po osnovu kredita i emitovanih hartija od vrijednosti i neizmirenih obaveza iz prethodnog perioda i izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti.

TRANSFER

Transfer je plaćanje ili prenos prava svojine, bez činjenja odgovarajuće protivusluge.

TREZOR

Državni trezor formira se u Ministarstvu finansija i obavlja sljedeće poslove:

- 1) izvršava plaćanja na bazi dokumentacije i podataka dostavljenih lično ili elektronskom poštom od strane potrošačkih jedinica, u skladu sa ovim zakonom;
- 2) vodi glavnu knjigu trezora;
- 3) upravlja računovodstvenim sistemom državnih primitaka;
- 4) obrađuje naloge za potrošnju sredstava;
- 5) priprema završni račun budžeta države;
- 6) finansijsku kontrolu putem korišćenja računovodstvenog sistema baziranog na planiranim obavezama;
- 7) vodi računa da budžetski izvršioci ne prekorače iznos odobrenih sredstava;
- 8) prati izvršavanje izdataka;
- 9) razvija i vodi računovodstvo budžeta države i upravlja finansijskim informacionim sistemom;
- 10) daje nedjeljne i mjesečne izvještaje budžetskim korisnicima;
- 11) daje redovne finansijske izvještaje za potrebe ministra finansija i Vlade;
- 12) daje podatke za analizu finansijskog sistema;
- 13) upravlja raspoloživim novčanim sredstvima na konsolidovanom računu trezora;
- 14) obezbjeđuje neophodan iznos novčanih sredstava na konsolidovanom računu trezora koji je potreban za blagovremeno plaćanje planiranih obaveza;
- 15) upravlja dugom nastalim po osnovu hartija od vrijednosti koje je emitovala država;
- 16) upravlja dugom nastalim po osnovu datih garancija i uzetih zajmova;
- 17) upravlja domaćim i spoljnim dugom;
- 18) upravlja stranim donacijama, pomoćima i zajmovima i,
- 19) druge poslove od značaja za trezorsko poslovanje

TRANSFERNI ZAJAM

Transferni zajam je oblik zajma koji je Vlada Crne Gore primila od drugog zajmodavca radi davanja zajma krajnjim korisnicima.

TRŽIŠTE KAPITALA

Regulisano ***tržište kapitala*** je multilateralni sistem kojim upravlja organizator tržišta, koji obezbeđuje uslove za spajanje višestrukih interesa trećih lica za zaključivanje ugovora o kupoprodaji finansijskih instrumenata uključenih u trgovanje po pravilima tog sistema, koje posluje kontinuirano u skladu sa zakonom.

VIŠEGODIŠNJI IZDACI

Višegodišnji izdaci su izdaci za bruto zarade, ostala lična primanja, socijalnu zaštitu, novčane naknade Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, kapitalni budžet i drugi izdaci čija je obaveza plaćanja utvrđena zakonom i ugovorima za period duži od jedne fiskalne godine.

UGOVOR O KREDITU

Ugovorom o kreditu banka se obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da baci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom.

UGOVOR O KONCESIJI

Ugovor o koncesiji je ugovor zaključen na određeno vrijeme, u pisanim obliku, kojim se uređuju međusobna prava i obaveze između koncedenta i koncesionara.

UGOVORENA OBAVEZA

Ugovorena obaveza je preuzeta obaveza kojom se rezervišu sredstva za isplatu isporučenih dobara i usluga.

UPRAVLJANJE IMOVINOM

Upravljanje imovinom je odlučivanje o čuvanju, održavanju, obnavljanju, ostvarenju prihoda, osiguranju i unapređivanju, kao i o drugim pitanjima od značaja za ostvarenje namjene stvari.

URAVNOTEŽENJE BUDŽETA

Uravnoteženje budžeta vrši se izmjenama i dopunama budžeta, na način i po postupku propisanom za donošenje budžeta.

Ako tokom fiskalne godine, uslijed vanrednih okolnosti i potreba, dođe do povećanja planiranih izdataka ili smanjenja planiranih primitaka, Vlada vrši uravnoteženje budžeta.

UPRAVLJANJE DUGOM

Državnim dugom upravlja i evidenciju o postojećem dugu države, uzetim dugoročnim i kratkoročnim pozajmicama i datim garancijama vodi Ministarstvo finansija u skladu sa zakonom.

ZADUŽIVANJE

Država se može u toku fiskalne godine zaduživati do nivoa utvrđenog godišnjim zakonom o budžetu države.

Zaduživanje je preuzimanje finansijskih obaveza po osnovu kreditnih ugovora, emisija dužničkih hartija od vrijednosti i izdatih garancija.

ZAVRŠNI RAČUN

Ministarstvo finansija priprema nacrt zakona o završnom računu budžeta države i dostavlja ga Vladi do 1. juna tekuće, za prethodnu fiskalnu godinu. Vlada do kraja septembra dostavlja Predlog zakona o **završnom računu budžeta Skupštini**.

Završni račun budžeta sadrži i: 1) početno i završno stanje konsolidovanog računa trezora; 2) pregled izvršenih odstupanja u odnosu na planirane iznose; 3) izvještaj o uzetim pozajmicama; 4) izvještaj o izdacima budžetskih rezervi; 5) izvještaj o garancijama datim tokom fiskalne godine; 6) izvještaj o kapitalnim projektima; 7) izvještaj o realizaciji programskog budžeta; 8) izvještaj o državnom dugu i datim garancijama; 9) izvještaj o poreskim i neporeskim potraživanjima iz člana 12 ovog zakona; 10) izvještaj o primicima i izdacima javnih ustanova koji nijesu uključeni u konsolidovani račun trezora; 11) izvještaj o stanju neizmirenih obaveza koje nemaju karakter pozajmica u skladu sa zakonom.

ZAKON O BUDŽETU

Zakon kojim se uređuje planiranje i izvršenje budžeta, fiskalna odgovornost, pozajmice i garancije i druga pitanja od značaja za budžet Crne Gore i budžet jedinice lokalne samouprave.

ZARADA

Poslodavac je dužan zaposlenom za obavljeni rad da isplati zaradu, u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE

Zavod je pravno lice koje ima status državnog fonda i obavlja djelatnost koja obuhvata poslove u vezi sa zapošljavanjem utvrđene ovim zakonom, drugim propisima i statutom Zavoda, kao poslove iz prenesene nadležnosti.

U Parlamentarnoj budžetskoj kancelariji obavljuju se stručni poslovi koji se odnose na: izradu istraživačkih radova, odnosno analitičkih informativnih materijala i sažetaka relevantnih zvaničnih domaćih publikacija i publikacija međunarodnih institucija na teme od značaja za sprovođenje ekonomske i fiskalne politike, posebno u vezi sa ekonomskim i fiskalnim tendencijama u Crnoj Gori, kao i sa najznačajnijim globalnim tendencijama u oblasti ekonomije i finansija, u cilju podrške radu poslanika; saradnju sa domaćim i stranim institucijama, međunarodnim organizacijama i parlamentarnim budžetskim kancelarijama nacionalnih parlamenata i drugim srodnim službama.